

VODIČ KROZ CEEPUS ZA STUDENTE' ILI KAKO JE IVA OTIŠLA U PRAG

**TANJA BUKOVČAN
SANJA POTKONJAK**

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju
10 000 Zagreb, Ivana Lučića 3

CEEPUS je akronim za Central European Exchange Program for University Studies. To je *program akademske razmjene studenata i profesora srednje i istočne Europe koji se ostvaruje na temelju višestranog Ugovora o uspostavljenju suradnje u području obrazovanja i usavršavanja u okviru Srednjoeuropskog programa razmjene za sveučilišne studije sklopljenog u Budimpešti 8. prosinca 1993. godine. Hrvatska je CEEPUS-u pristupila 1995. godine na Prvoj ministarskoj konferenciji zemalja članica održanoj u Beču 22. siječnja 1995. g. i otada CEEPUS program za Republiku Hrvatsku administrira hrvatski nacionalni CEEPUS ured pri Ministarstvu znanosti i tehnologije RH (sada Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa).² Sve ostale informacije o povijesti i razvoju CEEPUS programa mogu se potražiti i na službenim mrežnim stranicama Ministarstva odnosno kod nacionalnog CEEPUS koordinatora koji radi pri toj ustanovi.*

Osnovni ciljevi CEEPUS programa, prema službenoj mrežnoj stranici organizacije, su:

- pridonijeti razvoju Europe i europskog sustava visokog obrazovanja;
- koristiti regionalnu akademsku mobilnost kao strateško sredstvo za implementaciju Bolonjske deklaracije;

¹ Naslov je direktno i namjerno intertekstualan s poznatim romanom *Vodič kroz galaksiju za autosopere*, autora Douglasa Adamsa.

² Preuzeto sa službene stranice Referalnog centra za prijavljivanje e-projekata <http://www.carnet.hr/referalni/obrazovni/ppod/CEEPUS/povijest>, 3. 10. 2006.

- omogućiti kooperaciju s jugoistočnom Europom i Ukrajinom.

Glavna je aktivnost CEEPUS-a stvaranje međusveučilišnih mreža zajedničkih kolegija koje bi, u idealnom slučaju, prerasle u zajedničke studije (*joint degrees*).³ U tu svrhu, CEEPUS financira mobilnost i razmjene studenata i sveučilišnih nastavnika na području Središnje i Istočne Europe, pokrivajući troškove smještaja i mjesečne stipendije.

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu jedna je od partner institucija u CEEPUS programu, pa tako i studenti etnologije i kulturne antropologije mogu aktivno sudjelovati u studentskim razmjenama, odnosno, mogu provesti jedan ili tri mjeseca studirajući na jednom od partner sveučilišta u sljedećim zemljama: Albaniji, Austriji, Bugarskoj, Crnoj Gori, Češkoj, Mađarskoj, Makedoniji, Poljskoj, Rumunjskoj, Srbiji, Slovačkoj i Sloveniji.

Postupak prijave na CEEPUS razmjerno je jednostavan, zahtijeva nešto vještine u ispunjavanju e-obrazaca, koji se mogu naći na službenim web-stranicama CEEPUS-a, te nešto znanja engleskog (obraci su na engleskom).

ŠTO SMO DO SADA RADILI

Povijest Odsječke suradnje u CEEPUS-u pokazala je jednosmjernu kvalitetu. Filozofski fakultet i Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju u svojoj su kratkoj, ali produktivnoj povijesti CEEPUS-ovske umreženosti, bili zahvalni udomitelji brojnim istraživačima iz regije, kao i zanimljive destinacije za suradnju. Međutim, preostaje nam sa žaljenjem konstatirati da je od naše strane prema bijelom svijetu realizirana tek nekolicina studentskih razmjena, a ni jedna se profesorska razmjena s našeg Odsjeka nije uspjela realizirati.

Zanimljivo je utvrditi kome je sve naše Sveučilište bilo znanstveno i lokacijski intrigantno. U posljednje su tri godine Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju posjetili sveučilišni profesori sa sljedećih sveučilišta: *Jagiellonian University* u Krakovu⁴, Poljska; *University of Szeged*, Mađarska; *Comenius University*, Bratislava, Slovačka; *South-West University 'Neofit Rilski'*, Blagoevgrad, Bugarska. Studenti su, pak, dolazili sa sveučilišta: *Karl-Franzes University of Graz* u Austriji i *University of Ljubljana*, Slovenija.

³ www.ceepus.info, 3. 10. 2006.

⁴ O tome vidjeti u prilogu Mande Svirac u ovom broju časopisa.

Svrha je studentskih posjeta najčešće bila (od)studirati jedan ili dio semestra na našem Odsjeku, a svrha profesorskih posjeta održati nekoliko gostujućih predavanja, sudjelovati u zajedničkim istraživanjima ili ostvariti stručne i znanstvene kontakte.

A kako su se naši studenti proveli, moći će možda prenijeti ovaj tekst u svom službenom i manje službenom, ali više etnografskom nastavku. Prvi ulazak u CEEPUS-ovu mrežu zabilježili su Marija K. i Robert Š. 2004. godine, studenti Odsjeka etnologije i kulturne antropologije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, svojim pohađanjem ljetne CEEPUS-ove škole u Bratislavi koju je organizirala lokalna slovačka mreža. U radnom izvještaju s ljetne škole studenti donose najvažnije probleme koji se pojavljuju pred CEEPUS-om kao mrežom mobilnosti. U pet su točaka izneseni zaključci ljetne škole koji bi mrežu trebali učiniti boljom:

1. studentima u razmjeni potrebno je ponuditi poduku u jeziku zemlje udomitelja;
2. poboljšati informiranost studenata na matičnim fakultetima o mogućnostima koje nudi CEEPUS;
3. studentima u razmjeni ponuditi bar neka predavanja na engleskom jeziku kao jeziku budućnosti etnološke struke i jeziku akademske komunikacije;
4. bolje koordinirati studentsku mobilnost na razini matičnog fakulteta kako studentski izostanak s nastave ne bi bio negativno percipiran, tj. oblikovati i provoditi sustav bodovanja koji će ići u prilog deklariranoj ideji mobilnosti i ekvivalenciji bodovnog sustava u Europi⁵;

Dakle, naši su studenti vrlo ozbiljno proveli svoju ljetnu školu, a kako se provela hrvatska studentica etnologije koja je jedina uspjela svladati birokratske ambise i provesti tri mjeseca studirajući na stranom sveučilištu, slijedi...

⁵ Iz arhiva CEEPUS pri Odsjeku za etnologiju i kulturnu antropologiju

I MALO O IVI...

U proteklih šest godina, koliko je Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju uključen u CEEPUS program, samo je jedna studentica, Iva D., i to u listopadu 2006. godine, uspjela otići na tromjesečni program studentske razmjene na Sveučilište u Prag.

U procesu reforme hrvatskoga visokoškolskog obrazovanja postoje još mnogi neriješeni problemi koji se osobito odnose na tu često reklamiranu mobilnost - programi razmjene nailaze na mnoge, ponekad tehničke, ponekad objektivne, ponekad subjektivne poteškoće koje unaprijed obeshrabruju one rijetke studente koji bi možda i pokušali.

Kao prvo, studenti jednostavno na znaju za takve mogućnosti. Grupa studenata četvrte (!) godine, u kojoj je bila i spomenuta Iva, vrlo je jasno zaključila da o CEEPUS-u "nikad čuli". Hrvatska akademska zajednica ostaje još poprilično nemobilna i trenutno malo zbunjena mogućnostima koje se nude, ali još nedovoljno spremna njima se i poslužiti. Stoga nije čudo da studenti uopće ne reagiraju, ili vrlo rijetko, na brojne stipendije i programe razmjena koji postoje i oglašavaju se na hrvatskim web-stranicama. Međutim, što se tiče CEEPUS-a i projekata koji su matično vezani uz pojedina partner sveučilišta, tu bi i pojedine institucije (fakulteti, odsjeci, zavodi, katedre) trebali poraditi na oglašavanju takvih mogućnosti.

Drugi problem vezan specifično uz CEEPUS jest da mnoga sveučilišta iz područja centralne i istočne Europe još ne nude (ili nude jako mali broj) predavanja na engleskom, njemačkom ili nekom drugom svjetskom jeziku, tako da predavanja na tim sveučilištima mogu pratiti samo studenti koji znaju matični jezik sveučilišta. I Iva je izabrala Prag zato što je drugi predmet koji studira, uz etnologiju i kulturnu antropologiju, češki jezik, pa će nesmetano moći pratiti sva predavanja koja ju zanimaju. Međutim, većina sveučilišta ipak pronalazi rješenje u tome da gostujuću studenti prolaze mentorski rad s pojedinim profesorima (koji govore engleski ili neki njima "zajednički" jezik), a tako polažu i ispite. Na taj način i Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju prihvaća gostujuće CEEPUS studente u razmjenu, kojih je ipak nešto više, a od akademske godine 2005/2006. se i dio nastave Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju počeo održavati na engleskome jeziku (primjerice, kolegij Antropologija medicinskih sustava), ukoliko je bilo gostujućih slušača.

Treći problem je naša nesklonost ispunjavanjima e-obrazaca za prijavu, koji su ponekad uistinu veliki, detaljni i, jednostavno, zamorni, ali su, u ovome slučaju, apsolutno neophodni i jednostavno treba promijeniti naš stav prema njima. A netočno ispunjavanje i činjenica koja se, čini se, sama po sebi razumije, točna akademska godina u kojoj se razmjena želi ostvariti, može značiti i ozbiljan problem. Naime, ako umjesto sljedeće akademske godine za koju se prijavljujete, nepažnjom navedete tekuću akademsku godinu, može vam se dogoditi da krene cijeli postupak i vi tek dan prije konačnoga roka dobijete negativan odgovor od sveučilišta na kojem se nadate studirati, jer ste naveli krivu akademsku godinu. I onda slijedi panika, tri panična telefonska poziva, razmišljanje o tome kako nam niti ovaj puta neće uspjeti i... Iva je ipak otišla u Prag.

Četvrti problem koji još djelomično ostaje neriješen jest ekvivalentnost ECTS bodova koje vi dobivate na stranim sveučilištima i način na koji vam se ti bodovi priznaju kada se vratite, s tim da pojedina sveučilišta još ni ne izdaju potvrđnice o osvojenim ECTS bodovima. Nažalost, sve do trenutka bajkovite harmonizacije europskog sustava visokog obrazovanja, takvi problemi će se morati rješavati na individualnoj razini, odnosno za svaki slučaj posebno.

Studirati u drugoj sredini i na nekom stranom sveučilištu studentima može biti od iznimne važnosti za daljnji studij ali i za budući stručni rad. Ne radi se samo o tome da će vam se to 'brojati' kao stručno usavršavanje u inozemstvu, nego ćete upoznati druge oblike i načine studiranja, dat će vam se mogućnost da diskutirate i isprobate svoja mišljenja, ideje i stavove u sredini heterogenijoj od vaše matične, te ćete umrežiti svoja poznanstva sa stranim stručnjacima što će vam izuzetno dobro doći kako u znanstvenoj, tako i u poslovnoj karijeri.

A budući da očekujemo da će Hrvatska uskoro imati mogućnost pristupa SOCRATES i ERASMUS programima razmjene, dakle, sa svim zemljama Europske Unije, krajnje je vrijeme da na CEEPUS-u svi izvježbamo prijavljivanje mobilnosti, jer nas najbolje tek čeka.

I iako se ovo na prvi pogled čini kao reklama za jednu točno određenu mrežu razmjene profesora i studenata, CEEPUS, ovim osvrtom samo pokušavamo ukazati na postojeće stanje (ne)mobilnosti hrvatske akademske zajednice i ukazati na svijetle primjere koji se ipak događaju.